

ZNANJA I STAVOVI STUDENATA STRUKOVNIH STUDIJA O ORALNOJ URGENTNOJ KONTRACPCIJI

KNOWLEDGE AND ATTITUDES OF STUDENTS OF PROFESSIONAL STUDIES ON ORAL EMERGENCY CONTRACEPTION

Ljubica Pajić Nikolić¹, Milica Marjanović², Marijana Srećković¹, Slobodanka Bogdanović Vasić¹, Nataša Košarčić³

¹ Visoka medicinska i poslovno-tehnološka škola strukovnih studija u Šapcu, Srbija

² Specijalistička pedijatrijska ordinacija Mirjana Lukić pr, Novi Sad, Srbija

³ Klinički centar Vojvodine, Klinika za gastoneterologiju i hepatologiju, Novi Sad, Srbija

APSTRAKT

UVOD: Urgentna kontracepcija podrazumeva metode kontracepcije koje se koriste radi prevencije začeća posle seksualnog odnosa. Studenti čine vulnerabilnu populaciju jer su oni skloniji rizičnom ponašanju vezanom za reproduktivno zdravlje. Adolescentska trudnoća utiče na zdravlje kako majke tako i deteta, a ima i negativan uticaj na socijalno i mentalno blagostanje adolescentkinja, što sve može da se prevenira primenom urgentne kontracepcije.

CILJ: Proceniti stavove i znanje o hitnoj oralnoj kontracepciji u studentskoj populaciji.

Metode: U studiji preseka je korišćen anonimni upitnik posebno konstruisan za ovo istraživanje, koji je sproveden među dve grupe studenata (studenti medicinskih i nemedicinskih nauka). Dobijeni podaci obrađeni su u programu SPSS 14 for Windows.

REZULTATI: U grupi studenata medicinskih nauka 12,4% ispitanika čulo je za termin ali nemaju dovoljno informacija o njemu, dok je 27,4% druge grupe dalo isti odgovor. Najčešće dati odgovori na pitanje u kojim slučajevima se koristi urgentna kontracepcija u obe grupe su nezaštićeni polni odnos, pucanje ili spadanje kondoma i u slučaju silovanja. Oko polovine ispitanika obe grupe ne zna koje su neželjena dejstva primene kontracepcije. Po 36% ispitanika iz obe grupe smatra da bi se njegov/a partner/ka složio/la da se koristi ovakav vid kontracepcije u slučaju nezaštićenog seksualnog odnosa.

ZAKLJUČAK: Rezultati da su studenti medicinskih nauka znali više o urgentnoj kontracepciji može biti to što kroz predmete imaju više predavanja u vezi reproduktivnog zdravlja. Ipak, pokazalo se da ispitanici obe grupe nemaju dovoljno znanja o ovoj tematici.

KLJUČNE REČI: hitna kontracepcija, studenti, neželjena trudnoća, reproduktivno zdravlje

ABSTRACT

INTRODUCTION: Emergency contraception is a method which is used to prevent unwanted pregnancy after unprotected sex. Students are vulnerable population because they are more prone to risk behavior related to reproductive health. Adolescent pregnancy affects health of both mother and child, and has a negative impact on social and mental well-being of adolescents, which can all be prevented by using of emergency contraception.

AIM: To assess the attitudes and knowledge of students with regard to emergency contraception.

Methods: In the cross-sectional study, an anonymous questionnaire was used among two groups of students (medical and non-medical science students). The data were analysed by program SPSS 14 for Windows.

RESULTS: In group of medical science students 12,4% of respondents heard of emergency contraception, but they do not have enough information about it, while 27,4% of the other group give the same answer. Most frequent answer to a question in which cases they should use it, in both group is unprotected sex, shooting or falling a condom, or rape. About half of the respondents of both group does not know which are the negative effects of emergency contraceptive. 36% of the respondents in both groups consider that his/her partner would agree to use this type of contraception in case of unprotected sex.

CONCLUSION: The results that medical science students know more about emergency contraception can be related to more lectures about reproductive health through education. However, it turned out that the respondents of both groups do not have enough knowledge on this topic.

KEY WORDS: emergency contraception, students, unwanted pregnancy, reproductive health

---

Korespondent:

Ljubica Pajić Nikolić

Visoka medicinska i poslovno-tehnološka škola strukovnih studija u Šapcu, Srbija

Kralja Petra I 19, 21433 Silbaš

Telefon: +38164 5343532

E-mail: pajic.ljubica88@gmail.com

UVOD

Urgentna kontracepcija podrazumeva metode kontracepcije koje se koriste radi prevencije začeca posle seksualnog odnosa [1]. Urgentna kontracepcija može da se koristi u slučaju neuspeha primenjene kontracepcije (spadanja ili pucanja kondoma, dislokacije intrauterinog uložka, neredovnog uzimanja tableta za redovnu kontracepciju), nekorišćenja nijedne kontraceptivne metode i u slučaju prisilnog seksualnog odnosa [2]. Moguće je koristiti ih do 5 dana nakon seksualnog odnosa, ali su efikasnijeg dejstva ukoliko se primene što pre nakon seksualnog odnosa. Metode koje se primenjuju su bakarni intrauterini uložak tzv. „spirala” i tablete hormonske urgentne kontracepcije [1].

U ovom istraživanju ograničili smo se samo na stavove i znanja o primeni oralne urgentne kontracepcije tzv. „tablete za dan posle”. U Srbiji se na tržištu nalaze dva preparata: levonorgestrel i ulipristal acetat. Osnovni mehanizam delovanja urgentne oralne kontracepcije je inhibicija ovulacije. Pri tome, ako dođe do implementacije, ne povećava se mogućnost nastanka pobačaja [3]. Urgentne kontraceptivne metode koje sadrže levonorgestrel se nalaze na Listi esencijalnih lekova Svetske zdravstvene organizacije (SZO) i široko je rasprostranjena primena iste kroz vodiče za planiranje porodice. Ipak, istraživanjem iz 2012. godine došlo se do rezultata da samo 33% socijalnih radnika preporučuje tj, nudi ovo kao metodu prevencije neželjene trudnoće [4].

Procenjuje se da se godišnje uradi 46 miliona abortusa, a da dođe maternalnog mortaliteta u 78000 slučajeva godišnje [5]. Prema podacima SZO u 2015. godini u Srbiji je bilo više od 16% adolescentkinja koje su imale porođaj od 15-19. godine; u Hrvatskoj 9%, u Crnoj Gori 11%, a u Bosni i Hercegovini u 2014. godini bilo je nešto više od 10%. Rumunija i Bugarska u Balkanskom regionu prednjače u odnosu na Srbiju, gde je taj procenat preko 30% [6]. Prema podacima Instituta za javno zdravlje Srbije u 2016. godini u Centralnoj Srbiji, izuzimajući glavni grad Srbije, Beograd, Mačvanski okrug je bio jedan od četiri vodeća okruga prema broju abortusa (456) [7].

Studenti čine vulnerabilnu populaciju jer su oni skloniji rizičnom ponašanju vezanom za reproduktivno zdravlje, uopšteno [8]. U periodu adolescencije interesovanje o seksualnosti raste i mladi ljudi počinju seksualni život bez adekvatnog znanja [9]. Adolescentska trudnoća utiče na zdravlje kako majke tako i deteta, a ima i negativan uticaj na socijalno i mentalno blagostanje adolescentkinja, što sve može da se prevenira primenom urgentne kontracepcije [10]. Guttmacher institut je procenio da je urgentna kontracepcija bila odgovorna za znatan udeo opadanja stope pobačaja i smatra se da laka pristupačnost nije praćena zloupotrebom i češćim korišćenjem [3, 11].

Studijom koja je obuhvatila 45 zemalja dobili su se rezultati da je znanje o hitnoj kontracepciji najveće u Latinskoj Americi, a slede je Evropa pa Zapadna Azija [4].

CILJ

Uzimajući u obzir važnost prevencije neželjenih trudnoća urgentnom kontracepcijom, cilj je proceniti stavove i znanje o hitnoj oralnoj kontracepciji u studentskoj populaciji Visoke medicinske i poslovno-tehnološke škole strukovnih studija u Šapcu.

METODE

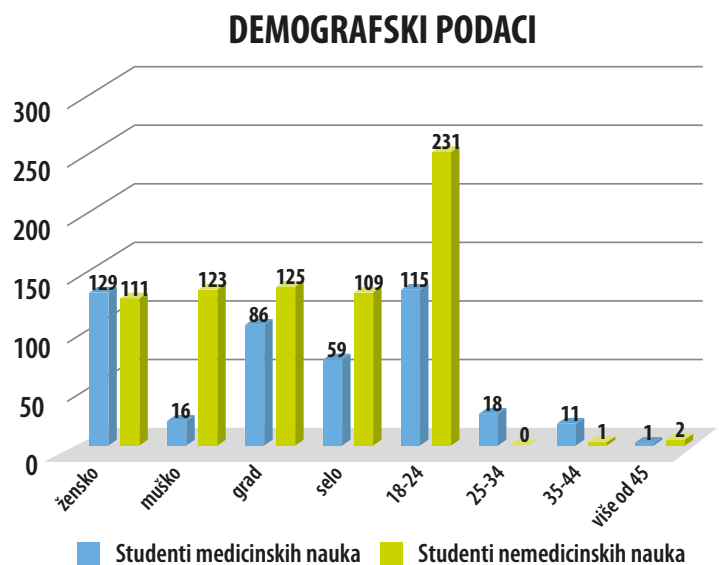
U studiji preseka je korišćen anonimni upitnik, konstruisan za ovu vrstu istraživanja, koji se sastoji iz tri grupe pitanja: opšti podaci, grupa pitanja vezana za stavove i grupa koja se tiče znanja stu-

denata o hitnoj oralnoj kontracepciji. Pre sprovođenja istraživanja, dobijena je saglasnost ustanove (Škole) u kojoj je sprovedeno istraživanje, kao i anketiranih. Ispitanici su podeljeni u dve grupe. Prvu grupu su činili studenti medicinskih nauka (smerovi Zdravstvena nega i Farmacija), a drugu grupu studenti nemedicinskih nauka (smerovi Ekonomija, Zastita životne sredine, Gastronomija, Informacione tehnologije). Istraživanjem su obuhvaćeni studenti prve, druge i treće godine, oba pola, iz urbane i ruralne sredine. Dobijeni podaci obrađeni su deskriptivnom statistikom u programu SPSS 14 for Windows. Radi poređenja grupa korišćen je Hi kvadrat test. Za granični nivo značajnosti razlika smatrana je verovatnoća greške $p < 0,05$.

REZULTATI SA DISKUSIJOM

U istraživanju je učestvovalo 379 ispitanika, od kojih je 240 (63,3%) bilo ženskog pola, a 139 (36,7%) muškog pola. U urbanoj (gradskoj) sredini živelo je 211 (55,7%) ispitanika, dok je u ruralnoj (seoskoj) sredini živelo 168 (44,3%) ispitanika. Najveći broj ispitanika imao je između 18 i 25 godina (346/91,3%). Demografski podaci o ispitivanim grupama prikazani su na grafikonu 1.

Grafikon 1 – Demografski podaci po grupama

Na pitanje da li im je poznat termin hitna kontracepcija tj. „tableta za dan posle” 125 (86,2%) ispitanika iz grupe medicinskih nauka dalo je potvrdni odgovor, dok je negativan odgovor dalo svega 2 (1,4%) ispitanika, 18 (12,4%) ispitanika čulo je za termin ali nemaju dovoljno informacija o njemu. U grupi nemedicinskih nauka 152 (65%) ispitanika tvrdi da im je poznat termin, dok njih 18 (7,7%) nemaju saznanja o njemu. 64 (27,4%) studenta ove grupe su čuli za termin ali nemaju dovoljno informacija o njemu. Poređenjem ove dve grupe dobijena je statistički značajna razlika u odgovorima (χ^2 21,524 df 2, $p=0,000$). Studijom sprovedenom u Turskoj dobijeni su rezultati da je 43,9% studenata medicinskih nauka čulo za pojam urgentne kontracepcije i da postoji razlika između njih i studenata nemedicinskih nauka [9]. Istraživanjem sprovedenim na Princeton Univerzitetu, 95% studenata je čulo za pojam urgentne kontracepcije, međutim, samo 38% je znalo vreme korišćenja [2]. U studiji sprovedenoj u Etiopiji 12,5% studenata je čulo za pojam oralne urgentne kontracepcije [5]. Sličnom studijom među studentima u Južnoj Africi zabeleženo je da je 49,8% studenata znalo šta znači pojam urgentne kontracepcije [12]. S druge strane, studijom sprovedenom među ženskom populacijom studenata na Midwestern univerzitetu u Sjedinjenim Američkim

Državama dokazano je da je preko 98% studentkinja znalo za mogućnost primene oralne urgentne kontracepcije [13]. Ipak, u niže razvijenim zemljama većina žena nije ni znala da ima kao opciju planiranja porodice, hitnu kontracepciju [4].

Najčešće dati odgovori na pitanje u kojim slučajevima se koristi urgentna kontracepcija u obe grupe su nezaštićeni polni odnos, pucanje ili spadanje kondoma i u slučaju silovanja. Ostali odgovori su bili zastupljeni u znatno manjoj meri, što je prikazano u tabeli 1. Većina studentkinja Midvestern univerziteta u Sjedinjenim Američkim Državama na prvo mesto stavlja silovanje kao razlog korišćenja urgentne kontracepcije, a zatim u slučaju pucanja kondoma [13].

Tabela 1 – Slučajevi u kojima se koristi urgentna kontracepcija

Odgovori/grupa	Studenti medicinskih nauka			Studenti nemedicinskih nauka		
	N	%	% slučajeva (ponuđeno je više odgovora)	N	%	% slučajeva (ponuđeno je više odgovora)
Nezaštićenog polnog odnosa	106	28,9%	73,1%	132	31,4%	57,1%
Pucanja ili spadanja kondoma	126	34,3%	86,9%	148	35,2%	64,1%
Neredovnog uzimanja antibebi pilule	25	6,8%	17,2%	14	3,3%	6,1%
Redovno nakon svakog polnog odnosa	3	0,8%	2,1%	7	1,7%	3,0%
U slučaju silovanja	72	19,6%	49,7%	67	16,0%	29,0%
Dislokacije spirale	32	8,7%	22,1%	8	1,9%	3,5%
Ne znam	3	0,8%	2,1%	44	10,5%	19,0%
Ukupno	367	100,0%		420	100,0%	

Na pitanje „Ko koristi urgentnu oralnu kontracepciju“ (žene ili muškarci), najveći broj studenata je odgovorio tačno. Po dva studenta iz grupe medicinskih nauka smatra da ovaj vid kontracepcije koriste osobe oba pola, tj nisu znali odgovor. U drugoj grupi jedan ispitanik misli da to koriste osobe muškog pola, 9 da koriste oba pola, a 18 nije znalo. Utvrđena je statistički značajna razlika između datih odgovora. (χ^2 10,087 df 3, $p=0,018$)

Ispitanici obe grupe prvi put su čuli za urgentnu kontracepciju u najvećem procentu u školi, putem Interneta, medija i od prijatelja, prikazano u tabeli 2. U etiopijskoj studiji blizu 9% studenata je za urgentnu kontracepciju čulo iz brošura, 38,6% putem

Tabela 2 – Izvor informisanja studenata

Odgovori/grupa	Studenti medicinskih nauka			Studenti nemedicinskih nauka		
	N	%	% slučajeva (ponuđeno je više odgovora)	N	%	% slučajeva (ponuđeno je više odgovora)
Ginekolog	12	4,7%	8,3%	14	4,4%	6,0%
Lekar	12	4,7%	8,3%	4	1,3%	1,7%
Farmaceut	4	1,6%	2,8%	9	2,8%	3,9%
Škola	52	20,4%	35,9%	42	13,1%	18%
Fakultet	10	3,9%	6,9%	8	2,5%	3,4%
Medije	40	15,7%	27,6%	50	15,6%	21,5%
Internet	44	17,3%	30,3%	71	22,2%	30,5%
Brošure	27	10,6%	18,6%	18	5,6%	7,7%
Roditelji	11	4,3%	7,6%	12	3,8%	5,2%
Prijatelji	42	16,5%	29,0%	84	26,3%	36,1%
Drugo	1	0,4%	0,7%	8	2,5%	3,4%
Ukupno	255	100,0%		320	100%	

televizije ili radija, 30,9% od zdravstvenih radnika, a 21,5% tokom studija kroz različita predavanja [5]. Slično istraživanje studenata medicinskih i nemedicinskih nauka u Indiji ima rezultate da je najveći broj studenata informisan o urgentnoj kontracepciji putem radija i tTV-a, a slede ga novine [14]. Drugačiji podaci su dobijeni u Južnoj Africi, gde je većina studenata dobila informacije o urgentnoj kontracepciji od svojih prijatelja [12]. Vasić i sar. ističe da je alarmantno da zdravstveni radnici imaju najmanji uticaj na mlade ljude u oblasti reproduktivnog zdravlja [15].

Kupovinu tablete za dan posle većina ispitanika obe grupe bi obavila u apotekama. Znatno manji broj bi to uradio na drugim mestima, kao što su zdravstvene ustanove i super marketi. Iz grupe nemedicinskih studenata 31 ispitanik ne zna gde može da se kupi. Prema datim odgovorima između grupa utvrđena je značajna statistička razlika (χ^2 31,324 df 4, $p=0,000$).

U istoj grupi ispitanika, nešto više od trećine je znalo da tabletu za oralnu kontracepciju može da dobije u apoteci bez propisanog recepta [2]. U Niškoj studiji iz 2011. godine, o istom su studenti medicinskih nauka bili bolje informisani od ostalih studenata [8]. Slični rezultati su dobijeni studijom u Južnoj Africi [12].

U najvećem procentu, studenti obe ispitivane grupe smatraju da je najbolje vreme korišćenja urgentne oralne kontracepcije do 72h nakon seksualnog odnosa. Trećina studenata nemedicinskih nauka dala je odgovor da ne zna ko je najbolje vreme za primenu ovakvog vida kontracepcije. Isti odgovor dalo je 11 studenata prve grupe. Poređenjem datih odgovora ispitivanih grupa dobijena je statistički značajna razlika (χ^2 34,9 df 5, $p=0,000$).

Prema istraživanju sprovedenom među studentima u Australiji, manje od polovine ispitanika je znalo da radi korišćenja urgentne kontracepcije ne mora da se čeka više od 12 časova od nezaštićenog seksualnog odnosa [2]. U etiopijskom istraživanju iz 2004. godine, 32,1% studenata je znalo u kom vremenskom opsegu je preporučljivo da se primenjuje oralna urgentna kontracepcija [5]. Blizu 30% studenata u Južnoj Africi je znalo tačan odgovor [12]. U studiji sprovedenoj u Bosni i Hercegovini nijedan ispitanik tj. student nije znao tačno vreme uzimanje oralne kontraceptivne tablete [10].

U tabeli 3 prikazani su odgovori na pitanje u vezi neželjenih dejstava primenjene urgentne kontracepcije. Oko polovine ispitanika obe grupe ne zna koje su neželjena dejstva primene kontracepcije.

Tabela 3 – Neželjena dejstva hitne kontracepcije

Odgovori/grupa	Studenti medicinskih nauka			Studenti nemedicinskih nauka		
	N	%	% slučajeva (ponuđeno je više odgovora)	N	%	% slučajeva (ponuđeno je više odgovora)
Glavobolja	17	9,1%	11,7%	25	8,7%	10,7%
Mučnina	21	11,2%	14,5%	41	14,2%	17,5%
Povraćanje	19	10,2%	13,1%	21	7,3%	9,0%
Osetljivost grudi	9	4,8%	6,2%	7	2,4%	3,0%
Krvarenje	13	7,0%	9,0%	25	8,7%	10,7%
Sve navedeno	41	21,9%	28,3%	35	12,2%	15,0%
Ništa	3	1,6%	2,1%	3	1,0%	1,3%
Ne znam	64	34,2%	44,1%	131	45,5%	56,0%
Ukupno	187	100,0%		288	100,0%	

Od ukupnog broja ispitanika nemedicinskih nauka 40% je znalo da tačan način delovanja pilule, dok je u grupi medicinskih nauka taj procenat iznosio 60%. Nije znalo odgovor na ovo pitanje

40% nemedicinskih ispitanika i 20% medicinskih. Poređenjem je dokazano postojanje statistički značajne razlike između grupa (χ^2 22,392 df5, $p=0,000$).

Studijom koja je obuhvatila studente ženskog pola u Južnoj Africi, takođe, medicinskih i nemedicinskih nauka dobijeni su rezultati da je oko 35% studenata je istaklo kao neželjeni efekat primene, krvarenje [12].

Polovina ispitanika studije sprovedene među studentima prve godine zdravstvenih i nezdravstvenih nauka u Australiji je znala da tableta ne izaziva abortus i isti procenat ispitanika je znao da su glavobolja, mučnina i povraćanje nuspojave primene tablete za jutro posle. Ipak, trećina je znala da je neželjeno dejstvo i osetljivost grudi [2]. Studijom u SAD dobijeno je da je preko 70% studenata mislilo da je urgentna kontracepcija abortus [13]. Prema istraživanju Vasić i sar. najbolji rezultati su bili upravo u vezi efikasnosti i poznavanja mehanizma dejstva urgentne kontracepcije [15]. Kod žena koje su koristile levonorgestrel više puta u toku jednog menstrualnog ciklusa nisu zabeležena nikakva ozbiljna neželjena dejstva. Jedino, ako se koristi više od jednog puta tokom menstrualnog ciklusa postoji šansa da će se menstrualni ciklus poremetiti. Na uputstvu za neke preparate ulipristal acetata stoji preporuka da se ne koristi više puta tokom istog menstrualnog ciklusa. Možda je i to razlog zbog čega ga neke osobe smatraju sredstvom koje nije poželjno [3].

SZO smatra da je veća prednost od korišćenja urgentne kontracepcije od rizika. Urgentnu oralnu kontracepciju je preporučljivo koristiti samo u hitnim slučajevima jer ne sprečava trudnoću jednako dobro kao druge mere kontracepcije [3].

Dve trećine ispitanika druge grupe ne zna koji je najplodniji period menstrualnog ciklusa. Sa druge strane iako je većina ispitanika u grupi medicinskih nauka ženskog pola samo 60% je zakružilo tačan odgovor. Poređenjem grupa prema datim odgovorima, potvrđeno je postojanje statističke značajne razlike (χ^2 44,77 df 5, $p=0,000$). U australijskom istraživanju samo 40% studenata je znalo koji je najplodniji period menstrualnog ciklusa kod žene [2]. Većina ispitanika obe grupe (83% / 61%) smatra da je neophodno konsultovati se sa ginekologom pre primene hitne kontracepcije pri čemu je dokazana statistički značajna razlika (χ^2 26,223 df 2, $p=0,000$). Iako ovo nije nezadovoljavajući rezultat, smatra se da bi svest pojedinaca, pogotovo grupe mladih osoba i društva uopšte, u vezi zaštite reproduktivnog zdravlja, trebalo podići na viši nivo i posmatrati ovaj aspekt zdravlja kao etapu planiranja porodice.

Poražavajuća je činjenica da samo 30% ispitanika grupe medicinskih nauka, kao i 20% ispitanika druge grupe, smatra da primena urgentne kontracepcije ne vodi ka težem začeću u budućnosti. Nije dokazano postojanje statistički značajne razlike u odgovorima ispitivanih grupa (χ^2 5,518 df 3, $p=0,138$).

U Nišu čak četvrtina studenata smatra da primena urgentne kontracepcije utiče na reproduktivno zdravlje i mogućnost začeća,

ZAKLJUČAK

Rezultati da su studenti medicinskih nauka znali više o urgentnoj kontracepciji može se tumačiti iz činjenice, da su ovi studenti kroz medicinske predmete imali više predavanja u vezi reproduktivnog zdravlja. Ipak, pokazalo se da ispitanici obe grupe nemaju dovoljno znanja o ovoj tematici. Neophodna je edukacija mladih oba pola u što ranijem uzrastu. Kao preporuka radi

negativno [8]. U Južnoj Africi je više od trećine ispitanika stava da primena urgentne kontracepcije dovodi do steriliteta [12].

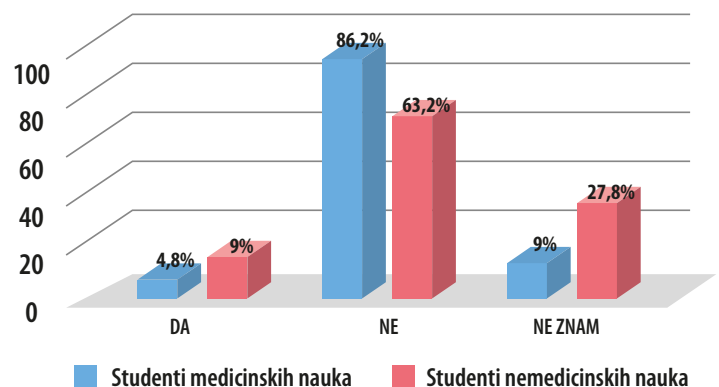
Kao i ostale hormonske kontraceptivne metode, ni urgentna kontracepcija ne štiti od polno prenosivih bolesti [4]. Trećina studenata u Nišu je znala da urgentna kontracepcija ne štiti od polno prenosivih bolesti [8]. Našim istraživanjem došlo se do sličnih rezultata što se vidi u grafikonu 2. Poređenjem grupa dobijena je statistička značajna razlika. (χ^2 24,030 df 2, $p=0,000$).

Po dve trećine studenata obe ispitivane grupe ne bi preporučilo urgentnu kontracepciju kao vid redovne kontracepcije, što je u suprotnosti sa rezultatima u Južnoj Africi sprovedenom među studentima ženskog pola, gde bi više od 60% studenata preporučilo ovaj vid kontracepcije u slučaju nezaštićenog seksualnog odnosa, silovanja ili neuspeha primenjene kontracepcije [12].

Po 36% ispitanika iz obe grupe smatra da bi se njegov/a partner/ka složio/la da se koristi ovakav vid kontracepcije u slučaju nezaštićenog seksualnog odnosa.

Grafikon 2 – Da li upotreba hitne kontracepcije štiti od polno prenosivih bolesti?

DA LI UPOTREBA HITNE KONTRACEPCIJE ŠTITI OD POLNO PRENOSIVIH BOLESTI?

U studiji sprovedenoj pri Univerzitetu u Novom Sadu, veći broj studenata Medicinskog fakulteta je koristio urgentnu kontracepciju u odnosu na studente Fakulteta tehničkih nauka [16]. U etiopijskoj studiji više od 30% studenata bi koristilo ili preporučilo ovaj vid kontracepcije u slučaju da imaju potrebu [17]. Dve godine kasnije sličnom studijom taj rezultat je bio udvostručen, od ukupnog broja studenata etiopijske studije, koji su čuli za pojam oralne urgentne kontracepcije 63% studenata ima pozitivan stav o tome da li bi je koristio [5]. I u Nišu je procenat sličan; (50%) studenata bi koristilo ili preporučilo korišćenje ovakvog vida kontracepcije [8]). U SAD studijom 17 procenata studenata se izjasnilo da ne bi koristilo urgentnu kontracepciju ni u kom slučaju [13].

podizanja nivoa svesti o ovoj temi mogli bi se kreirati Internet sajtovi i predavanja o reproduktivnom zdravlju pri obrazovnim institucijama, kojima bi mladi imali lakši pristup, i pouzdane informacije, te posmatrali ovaj aspekt zdravlja kao sastavni deo planiranja porodice i budućnosti.

LITERATURA

1. World Health Organization. Emergency contraception. Dostupno na: <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs244/en/>; pristupljeno 30.10.2018.
2. Calabretto H. Emergency contraception-knowledge and attitudes in a group of Australian university students. *Aust N Z Public Health*. 2009; 33:234-9.
3. Goločorbi-Kon S, Kučević B, Lalić-Popović M, Pavlović N, Perišić Jeremić N, Perišić M, et al. Advantages and disadvantages of emergency postcoital contraception. *Med J (Krag)* 2016; 50(2): 63-71.
4. Westley E, Kapp N, Palermo T, Bleck J. A review of global access to emergency contraception. *Int J Gynecol Obstet* 2013; <http://dx.doi.org/10.1016/j.ijgo.2013.04.019>.
5. Nibabe WT, Mgutshini T. Emergency contraception amongst female collage students – knowledge, attitude and practice. *J Prm Health Care Fam Med*. 2014; 6(1).
6. World Health Organization. Maternal and reproductive health. Dostupno na: <http://apps.who.int/gho/data/node.main.REPADO39?lang=en>; pristupljeno 18.09.2018.
7. Institut za javno zdravlje Srbije „Dr Milan Jovanović Batut”. Health statistical yearbook of Republic of Serbia 2016. Dostupno na: <http://www.batut.org.rs/download/publikacije/pub201620180419.pdf>; pristupljeno 18.09.2018.
8. Veljković M, Radulović O, Veličković D. The knowledge of the Niš University students about emergency contraception. *Acta Medica Medianae* 2014; 53(1): 15-8.
9. Soylemez F, Gunes G. Knowledge, attitude and practices of health school students in Bitlis Eren University about the emergency contraception and the associated factors. *Medicine Science* 2018; doi: 10.5455/medscience.2018.07.8835.
10. Selak S, Jurić V, Hren D, Jurić M. What Do Young People from Mostar, Bosnia and Herzegovina Know about Contraception and Sexual Health?. *Croat Med J* 2004; 45: 44-9.
11. Veljković M, Popović J, Pantić D. Hitna kontracepcija. *Acta Medica Medianae* 2007; 46(3): 41-4.
12. Hoque ME, Ghuman S. Knowledge, Practices, and Attitudes of Emergency Contraception among Female University Students in KwaZulu-Natal, South Africa. *PloS ONE* 2012; 7(9): <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0046346>.
13. Lehan Mackin M, Clark MK, McCarty AM, Farris K. Knowledge and Use of Emergency Contraception in College Women. *West J Nurs Res*. 2015 April; 37(4): 462-80.
14. Shelat PR, Hihoriya NH, Kumbar S. Knowledge and attitude towards tthe use od emergency contraceptive pills among college students. *Int J Basic Clin Pharmacol*. 2002 Oct; 1(2): 77-84.
15. Vasić B, Đuričić D. The role of pharmacists and other health professionals in promotion of reproductive health of young people. *Macedonian pharmaceutical bulletin*. 2016; 62 (suppl): 67-8.
16. Mijatović V, Samojlik I, Petković S, Horvat O, Tomić Z, Sabo A. Hormonal contraception-habits and awarness female students of the University of Novi Sad, Vojvodina, Serbia. *Med Pregl* 2014; LXVII (9-10): 290-6.
17. Ahmed FA, Moussa KM, Petterson KO, Asamoah BO. Assessing knowledge, attitude, and practice of emergency contraception; a cross- sectional study among Ethiopian undergraduate female students. *BMC Public Health* 2012; 12:110. doi:10.1186/1471-2458-12-110.

